

N:o 18.

Ank. till Riksd. kansli den 16 mars 1908, kl. 11 f. m.

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående berusade personers förhindrande att resa med statens järnvägar.

I en till utskottet öfverlämnad, af herr *E. Räf* väckt motion, n:o 91, hemställes, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte gifva kungl. järnvägsstyrelsen i uppdrag att vidtaga åtgärder, hvarigenom berusade personer i möjligaste mån hindras att resa med statens järnvägar.

Till stöd för denna hemställan anför motionären följande:

»Bekvämlighet, luftväxling, human och tjänstvillig tågpersonal torde göra en järnvägsresa i vårt vackra land till en af de angenämaste i hela Europa. I ett fall är dock en resa å våra järnvägar nästan outhärdlig: då man får ett större eller mindre antal berusade personer i resällskap. Och, så långt min erfarenhet sträcker sig, är antalet sådana fall både flera och mycket ledsammare än i något annat land.

Under det jag icke kan påminna mig hafva blifvit besvärad af sådant sällskap på alla mina ganska många resor å de brittiska öarna

eller kontinenten med undantag af en resa i Belgiens största grufdistrikt, där resenärerna i en tredje klass vagn icke utmärkte sig för nykterhet och hyfsning, så är det däremot i vissa delar af vårt land något sällan man vid passerande af en stad får vara obesvärad af ett större eller mindre antal rusiga eller halfrusiga personer. Och det hjälper icke alltid ens att resa i andra klass. Ej många år sedan reste jag till Stockholm på andra klassens sofplats. Då jag lagt mig till hvila på en öfre plats, inträdde trenne till synes svagt nyktra personer, som emellertid snart till den grad berusade sig, att de mera påminde om vilda djur än människor. Deras uppkastningar m. m. hade ej förstört blott mina kläder utan äfven golf och väggar samt framför allt luften i kupén, då jag vaknade och försökte komma ifrån detta förstklassiga sällskap i andra klassens sofkupé.

Jag anmälde saken för tjänstgörande inspektoren på Stockholms Centralstation. Det uppgafs sedermera för mig, att en af »hjältarna» hade anställning vid statens järnvägar och förlorade sin befattning för den resan.

Emellertid får man ju vara glad, då man i dylika fall slipper undan öfverfall, ty sådant är ej heller så alldeles uteslutet i vare sig andra eller tredje klassens vagnar.

Men hvad jag i alla fall allra egentligast syftar på, det är det ganska allmänna förhållandet, att man vid passerandet af städer och andra platser, där rusdrycker kunna erhållas, vanligen får in en eller flera berusade personer i tredje klassens kupéer. Sina medresande visa de sedan all möjlig men obehaglig uppmärksamhet. Än bjuda de på brännvin, än på oförskämdt och ruttet tal, än på svordomar i långa banor, än på vis-sång som dryper af orenlighet o. s. v. Och skulle man anmärka något emot deras 'sätt att vara', så bjuda de på stryk. Andra akten brukar blifva, att de i bästa fall hänga hufvudet mellan sina knän, eller luta sig emot närmaste granne eller lägga sig på något annat föremål och somna. För den passagerare, som lyckas få plats vid samt se och andas genom ett fönster är bacchihjälten sedermera tämligen oskadlig. Men alla passagerare äro ej så lyckliga. Den, som gjort en längre nattresa i dylikt sällskap, vet, hvad det vill säga att resa i svenska järnvägars andliga och fysiska kloakkupéer.

Den invändningen, att tågbefälhafvaren eller konduktörerna i dylika fall icke gjort eller göra sin plikt, är i kanske några fall berättigad. Men i många fall, som jag själf bevittnat, hafva dessa visst gjort sin plikt och kanske skulle till och med hafva låtit stoppa tåget och kastat ut de

berusade, om någon i bestämda ordalag fordrat något sådant. Besinnar man hvad detta kan innebära, blir man dock i många fall betänksam emot en sådan åtgärd. Det innebär ju, att den stackars rusiga människan först offrat af sina penningar, sitt förstånd och sin fysiska kraft på af staten godkända rusdrycksaltaren. Slutligen har han lyckats skaffa sig en järnvägsbiljett och komma in på ett tåg. Men som han nu är i saknad af både förstånd och fysisk kraft ryckes eller kastas han under stor brådska ned ifrån tåget och lämnas fullständigt hjälplös. Om personens ärende var än så angeläget, om han bröt en arm eller ett ben i fallet, om han blir öfverkörd af nästa tåg, om höstregn, snöslask eller bitande köld ödelägger den stackarens hälsa eller tar lifvet af honom, ja, allt detta får man ej taga någon hänsyn till.

Jag vill under sådana förhållanden icke vara orsak till att en dylik stackars människa utkastas; då lider jag hellre nästan hvad som helst. Och vore jag konduktör, så skulle jag sannolikt hellre lägga ned min befattning än under nu antydda förhållanden kasta ut en öfverlastad person ifrån ett järnvägståg.

Och skulle han vara så pass stark, att han kan röra sig, men vild och oregerlig, så blir han ju en fara för de människor han utkastas till och som sakna både polisbevakning och arrestlokal.

Det är ej lätt att råda bot för dessa ledsamheter på våra järnvägar, så länge man ej vill klämma efter krögaren. Ty han vore värd att bära ansvaret för såväl sina kunders genom ruset äfventyrade hälsa och lif som också för den risk de medföra för andra personer och hela samhället. Då kanske han vore något försiktigare med utöfvandet af sitt lagligen skyddade yrke att utskänka brännvin i sedlighetens intresse.

Att slå upp regler i järnvägsvagnar och gifva konduktörer regler och föreskrifter, det har man försökt. Och dessa försök hafva visat, att de äro ungefär lika misslyckade som välmenade.

Vill man allvarligt beifra saken, så måste man därför tillgripa andra och effektivare åtgärder. Och alldenstund rusdryckshandteringen anses tillföra staten och kommuner så stora förtjänster, så behöfver man ju ej vara så nogräknad på styfvern i fråga om undanröjande af de oehag, som denna handtering medför för nyktra och anständiga medborgare.

Redan hafva damerna sina särskilda kupéer och herrarna sina, rökare sina och icke rökare sina. Tar man så behörig hänsyn till de olika klasserna, I, II och III, så kan det sägas, att vi redan hafva minst sju olika slags kupéer eller vagnar utom sofakupéerna. Det torde dock vara

mindre lämpligt begära äfven suparevagnar för olika klasser. Dessutom kunde ett sådant arrangement lätt gifva dem föreställningen, att man tolererade supiga passagerare. Tanken på något sådant kan därför knappast realiseras.

Ifrågavarande ledsamheter med rusiga personer på våra järnvägståg torde därför icke kunna afhjälpas på annat sätt än genom att utan någon som helst mammamån emot ena eller andra klassens passagerare anlita något eller några af följande eller ännu effektivare medel.

I samhällen, där rusdrycker försäljas, torde vid hvarje ingång till stationsområdet böra posteras vederbörlig polisvakt med uppgift att icke insläppa synbarligen något »ankommen» person.

Vidare torde portvakterna böra åläggas att hafva skarp kontroll i väntsalarna och i bestämda rapporter notera hvarje för bristande nykterhet misstänkt fall. På plattformen torde slutligen böra posteras en polis-konstapel med uppgift att hindra någon onykter eller oregerlig person, som möjligen undgått förutnämnde polis- eller stationsvakts uppmärksamhet, att afresa med tåget, hvarjämte han bör vara pliktig att i bestämda rapporter notera alla dylika fall.

Genom sådana försiktighetsåtgärder är det sannolikt, att vi på våra järnvägståg skulle slippa bevittna mycket af den uselhet, som vi nu få se och lida utaf. Och i hvarje fall skulle det väl få anses såsom nästan omöjligt för redlost öfverlastade personer att inkomma på ett persontåg.

Men om, oaktadt alla dessa försiktighetsåtgärder, någon mindre nykter person skulle smyga sig in och möjligen i någon vrå fylla på sin florshufva eller också någon vid påstigningen nykter under resans lopp blifva berusad, så bör åt sådan person finnas reserverad någon särskild afskrankning eller hytt, där han inläses, tills slutstation för hans resa eller station med polisbevakning passeras, då han utföres ur tåget för att omhändertagas af andra människor eller vederbörande polis.

Det bör i dylikt fall åligga konduktören att i bestämda rapporter noggrant notera, hvad som passerat.

Slutligen torde i hvarje järnvägsvagn eller annars å tåget böra finnas en anteckningsbok, däri passagerare kunna anteckna sina anmärkningar emot medpassagerares uppförande under resan. Dessa anmärkningar torde dock icke anses böra föranleda något i annat fall än där den, som gjort anteckningen i fråga, äfven gifver sina anmärkningar tillkänna för tjänstgörande järnvägsinspektör å station under samma resa eller också sedermera anmäler saken för högre befäl vid samma järnväg eller järnvägar.

Afskrift af rapporter från polisman, portvakt och konduktör torde böra aflämnas till polismyndigheten i det samhälle, hvarifrån den rusige löst sin järnvägsbiljett. Därigenom kunde man kontrollera, om vederbörande polis- eller stationsvakt 'sett emellan fingrarna' eller varit vårdslös vid bevakningen.

Ett dylikt verkligt system af bevakning emot rusdrycksbruk och berusade personer samt deras ord och handlingar under järnvägsresor skulle helt säkert göra det mycket behagligare för både konduktör och resande samt förlägga hufvudparten af ansvaret dit det bör läggas, nämligen till det samhälle, som lämnat ruset och samma samhälles poliskår.»

På begäran har utskottet från kungl. järnvägsstyrelsen erhållit följande

»Promemoria

angående å statens järnvägar gällande bestämmelser till förhindrande af dryckenskap å tågen.

I § 15 af nådiga trafikreglementet den 4 april 1862 stadgas, att synbarligen af starka drycker öfverlastade personer under alla förhållanden skola afvisas från stationernas väntsalor och plattformar äfvensom från vagnarna, om de däruti fått inträde, samt icke under något villkor må tillåtas att åtfölja ett bantåg.

Med stöd af nämnda bestämmelser har kungl. järnvägsstyrelsen den 30 september 1907 (kungl. järnvägsstyrelsens ordersamling n:o 448) föreskrifvit, att vederbörande tågpersonal skall, därest resande å statens järnvägar under färden förtära spirituösa drycker i den myckenhet, att de kunna befaras blifva öfverlastade, på ett fogligt sätt fästa deras uppmärksamhet å den påföljd, som i sådant fall jämlikt åberopade bestämmelse kommer att drabba dem, samt därefter vid passerandet noggrant iakttaga deras uppträdande och, så snart anledning förekommer, med bestämdhet ingripa och förfara i enlighet med trafikreglementets föreskrift.

Å hvarje station finns i vestibulen å därför bestämda anslagstafflor uppsatt ett exemplar af förenämnda trafikreglemente. Härjämte har i de i bantågens personvagnar anbragta 'underrättelser och råd för resande å statens järnvägar' anvisning lämnats allmänheten att, om resande be-

finnes öfverlastad af starka drycker, därom genast göra anmälan till konduktör eller stationsbefäl.

Förestående bestämmelser afse att förhindra berusade personer att inkomma i vestibuler och väntsalar, på plattformar eller taga plats i tågen, eventuellt afvisa dem från dylika platser, om de dit inkommit, äfvensom förekomma att resande under färd å järnvägståg berusa sig.

För att bringa dessa bestämmelser till noggrann efterlefnad hafva åtskilliga åtgärder vidtagits.

Vederbörande biljettförsäljare äro muntligen förständigade att ej utlämna biljetter till af starka drycker synbarligen öfverlastade personer. Å de större stationerna med mera liffig persontrafik hafva där anställda portvakter och öfriga vid ingången till väntsalar utställda vakter fått tillsägelse att noga öfvervaka, att icke några berusade personer lämnas tillträde till vestibuler och väntsalar. Och likaså är vid tågen tjänstgörande personal tillsagd att hindra dylika personer att taga plats i vagnarna. Härjämte äro å stationer i städer eller med större persontrafik i öfrigt vid afgången af tåg alltid en eller flera polismän tillstädes för ordningens öfvervakande.

Genom särskilda af vederbörande trafikbefäl utfärdade order har på förekommen anledning tågpersonalens uppmärksamhet fästs på nödvändigheten af att noggrant iakttaga gällande bestämmelser i nu förevarande afseende och icke visa någon efterlåtenhet i deras tillämpning.»

Ett exemplar af en sådan order hade bifogats promemorian och var denna order af följande lydelse:

»Cirkulär n:o 412

angående afvisande från tåg, plattformar, väntsalar och stationsområden af druckna personer.

Enär vid upprepade tillfällen inträffat, att personer, som varit märkbart rörda af starka drycker, tillåtits medfölja tåg, skall *all personal* tillhållas att ovillkorligen ställa sig till efterrättelse de bestämmelser, enligt hvilka dylika personer skola afvisas icke blott från tågen utan jämväl från plattformar, väntsalar och stationsområdena i öfrigt. Särskildt skall tågpersonalen allvarligen tillhållas att icke göra sig skyldig till efterlåtenhet uti berörda afseende.

Stockholm den 2 maj 1905.

Looft.»

Af ofvan intagna promemoria och order framgår, att kungl. järnvägsstyrelsen redan nu i görligaste mån söker hindra berusade personer att resa med bantågen å statens järnvägar. Väl är det sant, att det ändock emellanåt händer, att berusade personer bereda sig möjlighet att medfölja bantåg eller att personer under järnvägsresa öfverlasta sig af spirituösa drycker, men att fullt effektivt råda bot å detta beklagliga förhållande torde vara hart när omöjligt. Utskottet anser sig emellertid kunna hysa grundad förhoppning därom att i den mån nykterhets-saken här i landet vinner framgång, och, i den mån det kommer att mera allmänt anses som en skam att uppträda berusad, sådana fall, som motionären omförmäلت, skola blifva allt mera sällsynta. De af motionären omförmälda sätten att, såsom han förmenar, fullt effektivt förekomma, att resande å statens järnvägar uppträda berusade, synas dock icke vara af beskaffenhet att kunna praktiskt tillämpas. Och utskottet finner detta ligga i så öppen dag, att ett mera detaljeradt bemötande af hvad motionären i sådant afseende anført och föreslagit icke torde vara erforderligt.

Vid sådant förhållande och då kungl. järnvägsstyrelsen således redan vidtagit åtgärder, hvarigenom berusade personer i möjligaste mån hindras att resa med statens järnvägar, anser utskottet sig böra hemställa,

att herr Räfs förevarande motion icke måtte till någon Andra Kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 13 mars 1908.

På utskottets vägnar:

AXEL RUNE.
